

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

vel gravi urgente necessitate publicæ salutis, de vita & bonis civium disponere possit.

Ex dictis colligitur, legem humanam obligare cum vitæ dispendio, quando ejus violatio redundat in contemptum legislatoris; ut si quis comminando mortem alteri, induceret eum ad frangendum jejunium Ecclesiæ, vel ad omitendum sacrum in die festo, in odium Ecclesiasticæ potestatis, vel in contemptum fidei aut cultûs divini, tunc enim ille etiam cum vitæ dispendio præceptum Ecclesiæ observare deberet, quia majoris momenti & utilitatis est, defensio fidei & Ecclesiasticæ potestatis, quam vitæ propriæ conservatio. Sicut Eleazarus 2. Macha b. 6. laudabiliter mortem sustinuit, ne legem Mosaicam violaret, & carnes porcinas ederet, quia in odium & contemptum legis ac religionis Judaicæ eas edere compellebatur.

§. II.

Solvuntur objectiones.

62. **C**ontra primam partem nostræ conclusionis, obijcit Almaïus: Conservare vitam est de lege naturæ: Ergo nulla lex humana potest contrarium præcipere.

Verùm ad hoc solutio patet ex supra dictis, responderetur enim non esse legis naturæ conservare vitam in quocunque casu, sed potius naturali rationi consentaneum esse, ut vita possit exponi periculo, propter honestatem & necessitatem boni communis, præsertim si morte unitus vita & salus plurimorum conservanda est.

63. **C**ontra secundam obijcit Caseranus: Lex humana obligat ad peccatum, ut articulo præcedenti offensum est: Sed peccatum cum quovis periculo & dispendio evitandum est: Ergo lex humana cum quovis periculo & dispendio servanda est. Quod confirmat variis exemplis, in quibus aliquæ leges humanæ cum dispendio vitæ obligare videntur: homo enim (inquit) tenetur potius mori, quam contrahere matrimonium sine dispensatione cum consanguinea. Sacerdos debet potius mortem eligere, quam celebrare sine vestibus sacris, vel aliis legerantium humanâ requisitis. Item Innocentius III. cap. *Sacris*, *Deiis quæ vi metu se causâ sunt*, docet ab excommunicationis abstinentiam esse, etiam cum discrimine vitæ. Demum regula Carthusianorum non vescendi carnibus, etiam cum vitæ discrimine, ab ægrotis servari debet.

64. **H**uic etiam argumento facile responderetur, legis humanæ obligationem cessare communiter, quando periculum vitæ, vel gravis alterius damni incurrit, idè quæ non obligat eo casu ad peccatum, neque culpabilem esse ipsius omissionem.

Ad exempla verò, in primis dico, quod quamvis vera essent, id nobis non obesset, quia non est par ratio aut necessitas in omnibus aliis legibus vel præceptis humanis.

Respondet secundò, valdè dubium & incertum esse, an leges humanæ in prædictis casibus cum vitæ dispendio obligent. In primis enim quoad primum exemplum muti docent posse, aliquem metu mortis contrahere matrimonium sine dispensatione, absque consummatione, sicut de Malcho Monacho narrat Hieronymus in vita illius. Similiter multi existimant, metu mortis licitum esse sine veste sacra, & sine aliis jure humano requisitis, missam celebrare, nisi metus mortis incurriatur ad hoc faciendum in

Tom. III.

contemptum religionis, vel legis, aut ob alium finem malum. Idem dicendum de communicatione cum excommunicato, illa enim licita est, si periculum mortis immineat, dummodo non cedat in dedecus & contemptum Ecclesiasticæ potestatis. Unde in cap. *Quoniam multos*, n. quæst. 3. & cap. *Inter*, de sententia excommunicationis, dicitur propter famis necessitatem licitum esse communicare cum excommunicato, procurando subsidium, modò non cedat in dedecus Ecclesiæ.

Ad caput verò *Sacris*, respondet Soto lib. 1. de justitia quæst. 6. art. 4. illud caput intelligendum esse, interveniente scandalo plebis suspicientis leges Ecclesiasticas contemni. Alii dicunt intelligendum esse de metu incusso in contemptum censure Ecclesiasticæ. Alii de metu mortis levi, non excusante à legis obligatione & culpam penitus non excludente.

66. Demum ad regulam Carthusianorum, quæ ægrotis prohibetur usus carniû, etiam cum vitæ discrimine, respondent aliqui Doctores Parisenses, nempe Martinus de Magistris, Almaïus, Gerson, Major, & alii, illam non solum non obligare, sed etiam, si adsit vitæ periculum, teneri Carthusianum jure naturæ ad usum carniû, & peccare contra jus naturale de conservanda propria vita, si ab illis abstineat. Verùm hanc sententiam à veritate proflus alienam existimo, motus primò auctoritate illius sanctissimi instituti, quod tacitè saltem approbatur ab Ecclesia, quæ ob summam illius sacri Ordinis austeritatem, & exactam regulæ observantiam, permittit ut cæteri omnes Religiosi, petita (licet non obtenta) facultate à superioribus, possint ad hanc Religionem transire. Secundò, quia sacratissima illa Carthusianorum lex, à miraculo incepisse dicitur, quo carnes paratæ pro infirmo aliquo hujus Ordinis, in pisces conversæ sunt. Tertio, quia licet lex humana, ubi non continet jus naturale & divinum, cum periculo evidenti mortis non obliget, nihilominus non propterea sequitur, non posse quempiam cum tali periculo eam observare. Religiosus enim videns mortem suam accelerari ex observatione rigoris sui Ordinis, laudabiliter tamen, & cum merito, eum potest observare. Item homo gravi paupertate laborans, non tenetur ad vitam conservandam, pharmacum carissimi pretii emere, sibi que illud per omnium bonorum suorum jacturam & venditionem procurare. Potest etiam quis ad liberandum amicum exponere se periculo mortis, & in naufragio patri, vel principi vel egregio viro licitum est tabulam relinquere, cum eam posset quis commodè capere, & mortem vitare. Cur ergo patiter non poterit Carthusianus turâ conscientia abstinere à carnibus, urgente ad id obligatione suæ regulæ, licet ex Medicorum comminatione videat sibi mortem ex hac abstinentia imminere?

Respondent alii cum Victoria, reledione de temperantia, num. 8. & sequentibus, Carthusianum in extrema necessitate ægrotudinis constitutum, posse licitè à carnibus abstinere, non tamen teneri, sed posse etiam licitè eis vesci, si id iudicio Medicorum omnino sit necessarium ad vitam tuendam.

Ego probabilius censeo cum nostro Aravio in Tractatu de legibus disp. 2. sect. 3. difficult. 2. Carthusianum in casu proposito, non solum posse, sed etiam teneri cum vitæ dispendio aut periculo, à carnibus abstinere; quia quidquid licitum est, præcipi potest, & fieri statuto necessarium, ad

Zzz 3

boni

boni communis incolumitatem. Ad do quod, ut supra dicebamus, quotiescunque id quod præcipitur lege humana, ita conducit ad bonum commune, ut majus bonum commune sit, observare legem, quam servare propriam vitam, tunc lex humana obligat etiam cum dispendio vitæ: Sed majoris momenti est conservatio strictioris observantia ac disciplina in toto Carthusianorum Ordine, quam vita unius Carthusiani: Ergo in casuposito, non solum potest, sed etiam debet ac tenetur Carthusianus à carnibus abstinere, ad boni communis incolumitatem, & strictioris observantia conservationem. Similiter etiam possumus debent aliorum Ordinum Religiosi, ex amore & reverentia suæ regulæ, ita illam servare, ut à morbo liberari nolint, si necesse sit, constitutiones suæ Religionis violare, & si ex earum violatione, observantia regulæ non parùm tepesceret, & disciplinae religiosæ vigor multùm imminueretur.

ARTICULUS V.

Quam legibus humanis teneantur?

Sub hoc titulo quatuor difficultates comprehenduntur, quæ hic breviter resolvendæ sunt. Prima est, an Principes & Legislatores suis legibus subjiciantur, easque servare teneantur? Secunda, an personæ Ecclesiasticæ legibus civilibus Principum secularium obligentur? Tertia, an Religiosi exempti teneantur Synodalia Episcoporum decreta servare? Quarta, an peregrini teneantur legibus loci per quem transiunt?

§. I.

Prima difficultas duplici conclusione resolvitur.

Dico primò, Princeps seu Legislatores suis legibus subditur, quoad potestatem directivam. Ita D. Thomas hic art. 5. ad 3.

69. Probatur breviter: Lex humana est regula humanorum actuum in ordine ad bonum commune: Atqui non solum actus subditorum, sed etiam actus Principis & Legislatoris, qui debent conformari corpori & membris Communitatis (aliàs deformitas maxima esset in illa, juxta illud Augustini 3. Confess. cap. octavo, *Turpis est omnis pars suo universo non congruens*) sunt dirigibiles & ordinabiles in bonum commune: Ergo non solum subditi, sed etiam Princeps & Legislatores subduntur legibus suis, quantum ad vim directivam.

70. Confirmatur: De ratione legis humanæ est, materiam à se præceptam constituere in aliqua specie virtutis moralis, ut rectè notavit Scotus lib. 1. de justitia quæst. 6. art. 7. Ergo lex humana semel posita, respicit & obligat omnes illos quos respicit & obligat virtus illa: Sed virtus moralis non solum subditos, sed etiam Principes & Legislatores obligat: Ergo & lex humana. Unde L. Digna vox, C. de legibus, sic dicitur: *Digna vox majestate regnantis est, legibus alligatum se Principem profiteri.* Et L. Princeps ff. de legibus: *Pareto legi qui quis legem sanxeris.* Similia habentur in jure Canonico, cap. iustum dist. 5. his verbis: *Iustum est Principem legibus obtemperare suis. Tunc enim ju-*

ra sua ab omnibus custodienda existimat, quando & ipse illis reverentiam præbet. Et ne videatur id consilii tantùm causâ dici, subditur: *Principes legibus teneri suis, nec in se posse damnare jura, quæ in subjectis constituunt, justa est enim vocis auctoritas eorum, si quod populis prohibent, sibi licere non patiantur.* Demùm Ambrosius ad Valentinianum Imperatorem Epist. 32. ita loquitur: *Quod cum præscripsisti, alii præscripsisti & tibi. Leges enim Imperator fert, quas primus ipse constituit.*

Si autem quæras, unde hæc obligatio in Principe oriatur; Respondeo varia circa hoc esse Auctororum placita. Nonnulli enim censent ad id teneri Principem ex tacito pacto & conventionem Republica, à qua sub hac conditione legislativam potestatem accepit, ut ipse à suis legibus non eximeretur. Alii hanc obligationem referunt ad voluntatem ipsius legislatoris, quæ seipsum in sua lege includit. Alii dicunt Principem obligari ad suas leges servandas, ratione scandali quod subditis præbet, si legem, quam aliis imponit, ipse non servaret, cum legis efficacia ex Principis exemplo maximè dependeat. Sed melius respondetur cum Cajetano hic art. 5. hanc obligationem in Principe oriri ex ipsa lege naturali, quæ dicta posita lege positivâ obligante totam Republicam, obligari & Principem ipsum ad eam servandam, ut caput ejusdem mystici corporis; cum non minus contrariationem sit, caput discordare à membris, quam membra à capite.

72. Duo tamen ibidem observat Cajetanus: Primum, cum dicitur quod Princeps subditur legi, non intelligitur de lege speciali, puta militum, nisi ipse sit miles; sed intelligitur de lege communi. Secundum, cum Princeps subditur legi, intelligitur subditi proportionaliter, ut decet Principem, non sicut alios subditos. Similia habet Soto loco supra citato, ubi hæc scribit: *Quando statuis Princeps legibus subditis, intelligimus de legibus quæ ex æquo ad ipsum perinde atque ad subditos spectant. Eracipit Rex, neminem gladio succinctum incedere, auc feris indutum: non est par ratio cur ipse eisdem abstineat. Inducit autem Papa jejunium, aut festi solennitatem: eadem est æquitas in ipso, nisi iusta de causa secum, veluti cum aliis, dispensaverit.*

Dico secundò, Princeps seu legislator non subditur suis legibus, quo ad vim coactivam seu coercitivam. Ita communiter docent Theologi cum S. Doctore supra citato.

73. Probatur ex discrimine quod repetitur inter vim directivam & coactivam seu coercitivam legis: vis enim directiva respicit suos actus licitos, vel illicitos, aut indifferentes; coactiva verò, seu coercitiva, pœnam inactivam ad observantiam legis: Sed Princeps non potest cogi vel puniri pœnâ inductivâ ad legis observantiam, cum nullum habeat superiorem à quo cogatur, & nemo propriè à seipso cogi possit, quippe cum istud contra ordinem naturæ pugnet: Ergo Princeps non subditur suis legibus quoad vim coactivam seu coercitivam, sed ab eis quantum ad obligationem pœnæ suæ servandæ solutus est. Unde eò cautè, vigilantique debent principes suas leges servare, quod ad earum pœnam servandam à nullo in terris cogi possunt, nec acerbius pati cogantur à supremo Juce Deo, cujus manus nemo effugere potest. Hinc teste Glossâ allusit David Psalm. 50. Deo dicens: *Tibi soli peccavi, quasi diceret: Nullum in terris superiorem agnosco, qui meum peccatum judicare, ac punire queat.*